

Soli-Pompeiopolis 2002 / *Soli-Pompeiopolis 2002*

Yrd. Doç. Dr. Remzi YAĞCI

Mersin, Soli-Pompeiopolis antik liman kentinde 2002 sezonundaki kazılar bilimsel başkanlığını yaptığımız bir heyet tarafından Mersin Müzesi Müdürlüğü başkanlığında, 1-31 Temmuz 2002 tarihleri arasında arazi; 1-15 Ağustos 2002 tarihleri arasında da depo çalışması olarak gerçekleştirilmiştir.

Geçen yıllarda olduğu gibi başlangıçta Soli Höyük ve Pompeiopolis Sütunlu Cadde'de sürdürülmesi tasarlanan kazılara, bu yıl Mezitli Belediyesi tarafından I. Derece sit alanı dışındaki Milli Egemenlik Caddesi'nde açılan yol çalışması sırasında ortaya çıkan nekropol alanındaki çalışmalar da eklenmiştir.

Sütunlu Cadde

Kazı geçen yıl E ve F plankarelerinde açığa çıkarılan Roma dükkanları ve batı portikosundaki mozaikli alanda sürdürülmüştür. Restorasyon için pilot bir çalışma alanı olarak seçilen Sütunlu Cadde'nin limanla birleştiği bu kesimde, hazırlık olarak mozaikli alan, doğu portikosu ve dükkanların bir bütün olarak arkeolojik çalışmalarının tamamlanması amaçlanmıştır. E6, E7 ve E8 plankarelerinde kazılar yoğunlaştırılmıştır. E6'da Roma dükkanının duvarları ve İ.S. IV. yy.'a ait bir Geç Antik Dönem havuzu tümüyle açığa çıkarılmıştır. Bu havuz, E6 karelerinde bulunan cam cürufları nedeniyle şimdilik bir cam atölyesi? olarak yorumlanmıştır. Atölyenin üzerinde onu enine bölen bir su kanalı, geçen yıl açığa çıkarılan erken döneme ait işlemeli devşirme malzemeden oluşan duvarlarıyla büyük bir yer kaplayan mekanla ilişkilidir. Bu ikisinin arasında bu yıl Sütunlu Cadde'nin kullanıldığı en geç dönem (terminus post quem) olan VI. yy.'da kullanılan bir Bizans kuyusu açığa çıkarılmıştır. F5 açmasında geçen yıl açığa çıkan bu büyük dikdörtgen mekanın işlevinin ne olduğunun açıkça yorumlanabilmesi için kuyunun içindeki dolgu toprak boşaltılmış ve ele geçen buluntulara göre en son Geç Antik Dönem'de (VI. yy.) bir çöplük olarak kullanıldığı anlaşılmıştır. Daha erken dönemlerde gerçek işlevi kuyu olan bu mekanda çok sayıda Bizans seramiği, Roma Dönemi terra sigillata parçaları, cam eserler ve ayrıca çoğunluğu aşırı korozyona uğramış sikkeler ele geçmiştir. Bu nedenle kuyunun çeşitli dönemlerde farklı amaçlarla kullanıldığı anlaşılmaktadır.

The 2002 campaign at the ancient harbour city of Soli/Pompeiopolis in Mersin province was carried out in the field between the 1st and the 31st of July 2002 and at the depot between the 1st and the 15th of August 2002.

The excavations were planned to continue at the Soli Mound and at the Colonnaded Street at Pompeiopolis, as in preceding years; however, as a result of the road construction work by the Municipality of Mezitli in Milli Egemenlik Avenue, beyond the protection area, which exposed the city necropolis, this area was immediately taken into the excavation program.

The Colonnaded Street

Excavations at the Colonnaded Street continued, revealing the Roman shops and the mosaic pavement in the western portico, which was unearthed in grid-squares E and F. The scope of the work was to complete the archaeological work of the mosaic pavement, east portico and shops as a whole, in this area where the Colonnaded Street joins the Harbour and this area was picked as the pilot area for restoration purposes. Therefore, in 2002 work focused on E6, E7 and E8 grid-squares. In E6 were unearthed the walls of a Roman shop, and an entire late antique pool, which perhaps functioned at one time as a glass workshop, as there were quantities of glass slag discovered there. The water channel spanning the length of the workshop is

Nekropol çalışmaları / Nekropolis works

E6'da V. tabakada açığa çıkan blokajın doğusunda yapılan sondaj kazısında Hellenistik Dönem keramiği VI. tabakanın içinden gelmiştir. E5'te E6'ya paralel olarak yapılan kazı çalışmalarında da yine aynı biçimde Hellenistik malzeme ele geçmiştir. Özellikle bu tabakadan gelen dörtlü kandil seti dikkat çekicidir. Söz konusu malzeme, yangın tabakasında açığa çıkması nedeniyle tarihsel olarak İ.Ö. 70'lerde Soli'yi yağmalayan ve Soli halkını göçe zorlayan Ermeni Kralı Tigranes'in istilasıyla ilişkili görülmektedir. E5 karelağında VI. tabaka olarak yorumlanan Hellenistik dönem kültür katı, 2.70 ile 2.10 kotları arasındadır.

Soli Höyük

Höyükteki çalışmalar öncelikle 2001 kış aylarında yağın yağmurun tahrip ettiği doğu yamacı açmaları F8, F9; E8, E9 tepede E7, F6, F7 ile batı yamacında Tiyatro'nun içindeki G3, H3'de temizlik ve kazı biçiminde gerçekleştirilmiştir. Bu yılki kazıların amacı; höyüğün stratigrafisini kesin olarak açığa çıkarmaktır. Bu nedenle doğu yamacında F8, F9, E8 ve E9 açmalarında yoğunlaşmıştır.

Bu açmalarda en üstte daldırma firmisli ve 'batı yamacı' tipinde Hellenistik Dönem ve daha alt tabakadan gelen siyah sırlı ve "kırmızı figür" Klasik Dönem ile dalga bezemeli tek merkezli iç içe çember bezemeli Arkaik Dönem kap parçaları, İ.Ö. VII. yy. sonuna tarihlenen Doğu Grek "yaban keçisi stili", kuşlu, İonia kase gövde parçaları ile Kıbrıs "bichrome", beyaz astarlı vb. ithal kap parçaları dikkat çekicidir. Ayrıca, İ.Ö. VII. yy.'da ilk örneklerinin görüldüğü Fenike-Kıbrıs tipi kandil parçaları ele geçmiştir. En ilgi çekici buluntular arasında; F7 açmasında bulunan lotus bezemeli orientalizan kapalı kap gövde parçası ve Arkaik Dönem'e ait fildişi bir stylos da bulunmaktadır. İ.Ö. VII. yy.'a tarihlenen bir diğer önemli buluntu ise tunç bir Frig fibulasıdır. Kilikia'da ünik olan bu fibula olasılıkla Geç Assur Kralı Sargon'a karşı Frig Kralı Midas ile Geç Hititler tarafından oluşturulan koalisyon döneminde Soli'ye getirilmiş olmalıdır.

Soli Höyük'te 2002 yılında Eski Hitit katına değinilmiştir. Bu kat ile Erken Geometrik Dönem kültür katı arasında İ.Ö. II. bin Miken LHIIIC, Kıbrıs (Beyaz Astarlı II) kap parçalarının birbirini izleyen Geç Tunç 'a' ve 'b' katlarında (İ.Ö. XV.-XII. yy.) bulunması Soli'nin II. binde Kıbrıs ve Miken deniz ticareti ile olan bağlantısını ortaya koymaktadır.

F9'dan Eski Hitit Dönemi'ne ilişkin bir yangın tabakasının içinden kaba mutfak kapları ile birlikte ele geçen kenarları örgü bezemeli, ortasında hiyeroglif yazıt

related to the large room with walls built from decorated spolia from earlier periods, which was unearthed the previous year. Between the last two structures, a Byzantine well of the 6th century was discovered this year, which provided us with a terminus post quem for the use of the Colonnaded Street. In order to clarify the function of this large room, unearthed in grid-square F5 the previous year, the earth filling in the well was removed and the finds from the well showed it was last used as a garbage dump in the 6th century. In this room the excavation started from +3.52 m and reached down to -0.05 m. The filling from this well yielded abundant Byzantine potsherds, Roman terra sigillata fragments, glass objects and coins, many of which were heavily corroded and it was understood that the well was used for various functions at various times.

In grid-square E6 a blockade was reached in the Vth layer and the sounding to its east (2.85 m) yielded Hellenistic pottery from the VIth layer. The parallel excavation in E5 similarly yielded Hellenistic materials. Especially the set of four oil lamps from this layer is noteworthy. As the material in question was recovered in this burnt level, the material is understood to be related to the occupation of the city by the Armenian King Tigranes, who forced the people of Soli to migrate elsewhere. In E5, the VIth layer of Hellenistic culture is between 2.70 and 2.10 m.

The Soli Mound

First of all the trenches F8, F9, E8 and E9 on the eastern slope, E7, F6 and F7 on the summit and G3 and H3 in the theatre on the western slope, which were all damaged by heavy rainfall in the preceding winter, were cleaned and excavated. The scope of this season's campaign was to establish clearly the stratigraphy of the mound, to this end work focused on the eastern slope and trenches F8, F9, E8 and E9.

Among the potsherds from these trenches, the following are noteworthy: glazed with slip and "west slope" Hellenistic potsherds; black glazed and "red figure" ware (eg Dionysos holding phiale; wreaths of bay leaves), classical potsherds; archaic potsherds decorated with concentric circles, and wave-line; fragments from the body of Ionian bowls painted in the East Greek "wild goat" style and with birds, datable to the 7th century BC, imported potsherds such as Cypriot "two colour", white slip etc. In addition, fragments of oil lamps of the Phoenician-Cyprus type, which first appeared in the 7th century BC. were recovered. Among the most interesting finds are: a body fragment belonging to an orientalisising vessel with lotus decoration from trench F7

bulunan ve İmparatorluk öncesine tarihlenen damga mühür, Soli'nin Kizzuwatna Dönemi'ndeki ticari rolünü kanıtlamaktadır.

Nekropol

Şimdiye değin yapılan altyapı çalışmalarında ortaya çıkarılıp müzeye götürülen pişmiş toprak çeşitli tipteki lahitler ve içlerinde ele geçen ölü armağanlarından, Nekropol'ün kentin batı kesiminde yer aldığı bilinmekteydi. Nitekim Mezitli Belediyesi'nin Milli Egemenlik Caddesi'ndeki yol çalışması sırasında birçok antik mezar da ortaya çıkınca, kazı çalışmaları 26.07.2002 tarihinden itibaren bu bölgeye kaydırılmıştır.

Açılan yol genişliği ile sınırlı Nekropol çalışmalarında 10x10 m² lik bir plan karede toplam 50 mezar açığa çıkarılmış ve belgelenmiştir. Roma Dönemi'nin farklı evrelerine ait Urne, Amphora, Pythos, Torpido Lahit, Taş Sanduka, Monoblok Taş Lahit, Larnaks, Kiremit Mezar, Toprak Mezar gibi çeşitli tipteki mezarların içinde ve çevresinde ele geçen ölü hediyelerinden bu bölgenin bir halk mezarlığı olduğu anlaşılmıştır. Nekropol'deki çalışmaların önemi; Pompeiopolis mezarlık alanının ilk

(17.54/17.32) and an ivory stylos from the archaic period. Another important find from the 7th century BC is a Phrygian fibula of bronze, which is a unique find for Cilicia; it must have been brought to Soli in the period when a coalition was formed by the Late Hittites and the Phrygian king Midas against the Late Assyrian king Sargon.

In the 2002 campaign, strata dating to the Old Hittite period were reached. Between this layer and the Early Geometric layer were found potsherds of the 2nd mill. BC Mycenaean LHIIIC, Cyprus (white slip ware II) in consecutive layers of the Late Bronze Age, 'a' and 'b' (15th-12th c. BC), which suggest the presence of mercantile trade relations between Soli, Cyprus and Mycenae in the 2nd mill. BC.

A stamp seal recovered amongst the coarse kitchenware in a burnt layer dating to the Old Hittite period from trench F9 was dated to the pre-Imperial Hittite period (to the end of the 16th and beginning of 15th c. BC). This seal has a hair-braid motif forming the border and hieroglyphs in the centre and this seal bears witness to the commercial role of Soli in the Kizzuwatna period.

Necropolis

From the terracotta sarcophagi and gifts for the dead recovered during infrastructure construction and brought to the museum, it was known that the necropolis of Soli was on the western side of the city. On the 25th of July 2002, during some road construction work by the Municipality of Mezitli in the Milli Egemenlik Avenue, numerous ancient graves were discovered. As a result, excavation work was transferred to this area on the 26th of July 2002.

The work at the necropolis was limited by the width of the road construction (25 m) and in one trench of 10x10 m, a total of 50 graves were found. It was understood from the variety of the tombs and objects recovered from them, that this was a cemetery for the common people. The work at the necropolis is important, as it is the first systematic research at the necropolis of Pompeiopolis, and this provided us with invaluable information on the burial traditions of Pompeiopolis as this cemetery was used many times in the Roman period, especially from the 1st through to the 3rd c. AD. Though the gifts for the dead from these 50 graves documented in detail (drawings to the scale of 1:20 and photographs) are not of very high value, the variety of grave types suggests that various ethnic groups used this Roman cemetery. The grave types discovered

Torpido lahit / Torpido sarcophagus

kez sistemli kazılarla gün ışığına çıkarılması, Roma Dönemi boyunca (özellikle İ.S. I.-III. yy.) gömü alanı olarak birçok kez kullanılan bu bölgede Pompeiopolis'in ölü gömme geleneklerine ilişkin önemli bilgiler elde edilmesidir.

include the following types: urns, amphorae, pithoi, torpido sarcophagus, cist grave, monoblock stone sarcophagus, larnax, tile grave and earth grave.